

Wsparcie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw przez instytucje otoczenia biznesu na przykładzie usługodawców logistycznych w województwie łódzkim

Renata Lisowska

Uniwersytet Łódzki, Wydział Zarządzania,
Katedra Przedsiębiorczości i Polityki Przemysłowej
e-mail: lisowska@uni.lodz.pl

DOI: 10.12846/j.em.2014.02.01

Streszczenie

Na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw ma wpływ wiele czynników o różnym charakterze. Należą do nich czynniki zewnętrzne, pochodzące z szeroko rozumianego otoczenia (makrootoczenia, mezootoczenia i mikrootoczenia), jak również czynniki wewnętrzne (związane z osobą właściciela i odnoszące się do charakterystyki przedsiębiorstwa), określające możliwości, jakimi dysponuje przedsiębiorstwo. Mogą być one stymulatorami lub barierami rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. Gdy stają się barierami, szczególnie zasadna wydaje się polityka wsparcia tego sektora ze strony instytucji otoczenia biznesu. Jednak, jak wskazują liczne badania, działania tych instytucji są niewystarczające. Celem niniejszego opracowania jest identyfikacja i ocena wsparcia rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw przez instytucje otoczenia biznesu w województwie łódzkim na przykładzie usługodawców logistycznych.

Słowa kluczowe

instytucje otoczenia biznesu, małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP), instrumenty wsparcia MSP, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, uwarunkowania rozwoju MSP, usługodawcy logistyczni

Wstęp

W literaturze przedmiotu pojęcia wzrost i rozwój firmy są używane zamiennie, lecz nie są to synonimy, ponieważ wzrost odnosi się do zmian ilościowych (na przykład zwiększenie obrotów, zatrudnienia), a rozwój obejmuje zmiany jakościowe (na przykład wprowadzenie innowacji, umiejętność dostosowania się do potrzeb klientów), (Lisowska, 2013, s. 67). Istotą rozwoju firmy jest zmiana istniejącego stanu rzeczy w czasie (Machaczka, 1998; Masurel i Mantfort, 2006; Baruk, 2009). Jego charakter może być celowy lub przypadkowy, postępowy albo wsteczny, samoistny bądź wymuszony, ciągły lub skokowy (Machaczka, 1998). Może on dotyczyć całej firmy, jak również jej obszarów, na przykład celów, struktury, technologii, a także odnosić się do zmian zachodzących pod wpływem otoczenia. Wzrost jest traktowany jak element konieczny dla rozwoju przedsiębiorstwa.

Na wzrost i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw ma wpływ wiele uwarunkowań o różnym charakterze, które można analizować w kontekście wymiarów otoczenia, czyli: makrootoczenia, mezootoczenia oraz mikrootoczenia (Skowronek-Mielczarek, 2011, s. 30; Guzmán i Santos, 2001) i/lub parametrów demograficznych przedsiębiorcy (między innymi: wiek, wykształcenie, doświadczenie w zarządzaniu), charakterystyki firmy (między innymi: wiek, sektor, wielkość, własność, zasoby przedsiębiorstwa) oraz strategii (między innymi: dopasowanie do rynku, koncentracja na klientach, pozycjonowanie rynku, szkolenie siły roboczej), (Storey, 1994, s. 123).

W innych klasyfikacjach uwarunkowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw dzieli się na dwie kategorie: wewnętrzne i zewnętrzne (na przykład: Kamińska, 2011; Nogalski i in., 2004; Lisowska, 2013). Analizując uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne należy mieć również na uwadze ich pozytywny (stymulujący) i negatywny (ograniczający) charakter oraz ich zmienność w czasie. Do uwarunkowań wewnętrznych zalicza się:

- potencjał zarządzania przedsiębiorstwem – cele, strategia, *know-how* (Bartlett i Bukvić, 2001);
- potencjał wytwarzania przedsiębiorstwa – ludzie, środki rzeczowe i finansowe (Nogalski i in., 2004);
- historię przedsiębiorstwa – jego tradycja (na przykład w firmie rodzinnej), (Marjański, 2010), posiadanie znaku firmowego (Korol i Szczuciński, 2011);
- kapitał intelektualny i doświadczenie (Gudkova, 2008).

Natomiast do uwarunkowań zewnętrznych zalicza się dwie grupy czynników o charakterze ogólnym i szczegółowym (Korol i Szczuciński, 2011, s. 8-9). Do pierwszej z nich należą na przykład:

- rosnący przestrzenny i przedmiotowy zasięg rynku, obejmujący nie tylko produkty, ale i kapitały;
- dokonujące się procesy globalizacji, prowadzące do całkowitej zmiany procesów produkcji, nowego podziału pracy, rozwoju badań i nauki, a także wykorzystywania w wytwórczości narzędzi IT;
- wzrost znaczenia prac badawczo-rozwojowych;
- gromadzenie, przetwarzanie i wykorzystywanie coraz większego zasobu informacji przy podejmowaniu decyzji rozwojowych przedsiębiorstwa.

Do drugiej natomiast na przykład:

- czynniki otoczenia systemowego;
- charakter stosunków z dostawcami i odbiorcami;
- związki przedsiębiorstwa z innymi podmiotami;
- stosunki z instytucjami regionalnymi;
- stosunki z otoczeniem biznesu (Korol i in., 2011, s. 8-9).

Na wzrost i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw ma również wpływ polityka wsparcia tego sektora, której ważnym elementem są jej instrumenty i instytucje.

Celem niniejszego opracowania jest identyfikacja i ocena wsparcia rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw przez instytucje otoczenia biznesu w województwie łódzkim na przykładzie usługodawców logistycznych.

1. Obszary i instrumenty wsparcia rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw

W literaturze przedmiotu istnieje wiele klasyfikacji tych instrumentów; jedną z nich jest podział na instrumenty bezpośredniego i pośredniego wspierania. Do pierwszej grupy zalicza się te, które angażują środki finansowe, na przykład dotacje, bezpłatne doradztwo jest to zazwyczaj wsparcie przyznawane indywidualnie przedsiębiorcom spełniającym określone kryteria. Do drugiej grupy instrumentów pośrednich zalicza się te, które są związane z kształtowaniem przyjaznego środowiska dla rozwoju biznesu, na przykład regulacje dotyczące działalności gospodarczej, ograniczenie biurokracji, jest to wsparcie raczej o charakterze powszechnym (Filipiak i Ruszała, 2009, s. 62).

Instrumenty wsparcia są oferowane przez instytucje otoczenia biznesu, do których zalicza się ośrodki wspierania przedsiębiorczości, organizacje zrzeszające

przedsiębiorców, firmy usługowe oraz instytucje finansowe (Lisowska, 2013, s. 192). Instytucje te oferują najczęściej wsparcie w zakresie (Filipiak i Ruszała, 2009):

- aktywizacji przedsiębiorczości akademickiej i współpracy nauki z biznesem;
- poprawy zarządzania firmą oraz lepszego wykorzystania zasobów;
- nawiązywania kontaktów z kontrahentami zagranicznymi;
- działalności informacyjnej i doradczej;
- nawiązywaniu kontaktów kooperacyjnych z dużymi firmami;
- udzielania lub umożliwiania pozyskania wsparcia finansowego;
- zachęcaniu przedsiębiorców do organizowania się w grupy producenckie, dystrybucyjne oraz tworzeniu systemu kooperacji i podwykonawstwa;
- poprawy konkurencyjności przez absorpcję i wdrażanie nowych technologii;
- transferu technologii i dostarczania usług proinnowacyjnych (por. tab. 1).

Tab. 1. Charakterystyka oferty wybranych instytucji otoczenia biznesu

Rodzaj ośrodka	Zakres oferty
Agencja rozwoju regionalnego (lokalnego)	- usługi doradcze i szkoleniowe dotyczące uruchomienia i prowadzenia działalności gospodarczej - usługi informacyjne o możliwości pozyskania najkorzystniejszych źródeł finansowania - pomoc w przygotowaniu stadium wykonalności przedsięwzięcia
Centrum transferu technologii i innowacji	- przeprowadzenie audytów technologicznych - kojarzenie partnerów - prowadzenie bazy ofert technologicznych - usługi doradcze i szkoleniowe z zakresu komercjalizacji zaawansowanych technologii i wprowadzenia innowacji - organizowanie targów - usługi informacyjne o możliwości finansowania przedsięwzięć innowacyjnych oraz prawie własności intelektualnej
Centrum doradztwa (centrum wspierania biznesu)	- usługi szkoleniowe oraz doradcze z zakresu prawa (między innymi: zawieranie umowy, ustanowienie prokury, rejestracja nowego podmiotu gospodarczego) i finansów (między innymi: opodatkowanie, księgowość, audyt, preferencyjne źródła finansowania)
Inkubator przedsiębiorczości	- udostępnienie pomieszczeń dla małych i średnich przedsiębiorstw (najczęściej nowo uruchamianych) na preferencyjnych warunkach oraz zapewnienie doradztwa prawnego i podatkowego

cd. Tab. 1.

Centrum informacji europejskiej	<ul style="list-style-type: none"> - usługi informacyjne z zakresu funkcjonowania Unii Europejskiej, a zwłaszcza jednolitego rynku i funduszy strukturalnych - usługi szkoleniowe z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej na rynku europejskim, wspólnotowego systemu standaryzacji i certyfikacji oraz pozyskiwania dotacji unijnych
Park technologiczny	<ul style="list-style-type: none"> - komercjalizacja wiedzy i technologii - pomoc w nawiązaniu współpracy pomiędzy jednostkami naukowymi, a przedsiębiorstwem - usługi w zakresie doradztwa w tworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw, transferu technologii oraz przekształcenia wyników badań naukowych i prac rozwojowych w innowacje technologiczne - stwarzanie możliwości prowadzenia działalności gospodarczej przez korzystanie z nieruchomości i infrastruktury technicznej na preferencyjnych zasadach
Punkt informacyjny	- podstawowe usługi informacyjne dotyczące zasad uruchamiania i prowadzenia działalności gospodarczej
Strefa przemysłowa (park przemysłowy)	- stwarzanie możliwości prowadzenia działalności gospodarczej przez korzystanie z nieruchomości i infrastruktury technicznej na preferencyjnych zasadach
Fundusz pożyczkowy	- udzielanie niskoprocentowanych (niekomercyjnych) pożyczek na uruchomienie działalności gospodarczej
Fundusz poręczeń kredytowych	- poręczenie na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw od 50% do 80% kwoty kredytu

Źródło: (Wach, 2008, s. 136-137).

Zaprezentowane instytucje często funkcjonują w sieciach organizacyjnych zapewniających większą sprawność i skuteczność funkcjonowania. Przykładem takiej sieci jest Krajowy System Usług (KSU) dla małych i średnich przedsiębiorstw, w którym współpracują ze sobą niekomercyjne organizacje świadczące usługi doradcze, szkoleniowe, informacyjne, finansowe i proinnowacyjne dla MSP. Sieć jest koordynowana centralnie przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP). W ramach KSU funkcjonują Rady Tematyczne, zrzeszające przedstawicieli poszczególnych usługodawców – Krajowej Sieci Innowacji, Funduszy Pożyczkowych oraz Funduszy Poręczeniowych oraz Rada Koordynacyjna, skupiająca przedstawicieli pochodzących z 16 województw oraz reprezentantów rad tematycznych. Rady uczestniczą w konsultacjach nowych usług oraz planowanych działań, a także są pośrednikiem pomiędzy PARP a ośrodkami KSU.

Instytucje należące do KSU oferują wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw w postaci instrumentów w różnych obszarach, takich jak: uruchomienie działalności

gospodarczej, finansowanie i dostęp do kapitału, B+R oraz nowe technologie, informacja, doradztwo i edukacja, zatrudnienie oraz działalność eksportowa (Lisowska i Stanisławski, 2011). W obszarze uruchamiania działalności gospodarczej szczególnie ważne są instrumenty finansowe między innymi takie, jak: dotacje, pożyczki, poręczenia, środki Unii Europejskiej, *venture capital*, aniołowie biznesu, ulgi podatkowe oraz instrumenty informacyjne, do których zalicza się usługi doradcze i informacyjne, szkolenia z zakresu przedsiębiorczości i zakładania firmy. Ważne również jest wsparcie instytucjonalne w postaci inkubatorów przedsiębiorczości, parków przemysłowych i technologicznych. Natomiast obszar finansowania i dostępu do kapitału wymaga zastosowania wielu instrumentów finansowych obejmujących pomoc publiczną, jak również dostępny dla sektora MSP rynek kapitałowy. Dla kolejnego obszaru badań i rozwoju oraz nowych technologii ważne są instrumenty finansowe (na przykład dotacje, pożyczki, kredyty) oraz te, które nastawione są na pomoc we wdrażaniu nowych technologii przez sektor MSP (na przykład doradztwo i szkolenia, jednostki naukowo-badawcze, szkoły wyższe). Innych instrumentów wsparcia takich, jak: źródła informacji w postaci materiałów informacyjnych, źródła szybkiego dostępu do informacji (internetowe bazy danych), doradztwo i szkolenia, programy edukacyjne wymaga obszar informacji, doradztwa i edukacji, gdzie szczególnie silny nacisk kładzie się na wspieranie wiedzy i kształtowanie postaw przedsiębiorczych. W obszarze zatrudnienia szczególnie ważne są instrumenty ograniczające problemy, jakich dostarczają MSP w związku ze sztywnymi regulacjami rynku pracy i zbyt wysokimi kosztami pracy takie, jak: regulacje w kodeksie pracy, redukcja kosztów pracy, subsydiowanie wynagrodzeń (na przykład na czas określony w przypadku zatrudnienia bezrobotnych). Natomiast obszar działalności eksportowej wymaga wsparcia w zakresie: informacji, na przykład na temat rynków zagranicznych, dotacji (projekty związane z eksportem), szkoleń (na przykład z zakresu strategii eksportowej), gwarancji eksportowych (Gancarczyk, 2011, s. 142).

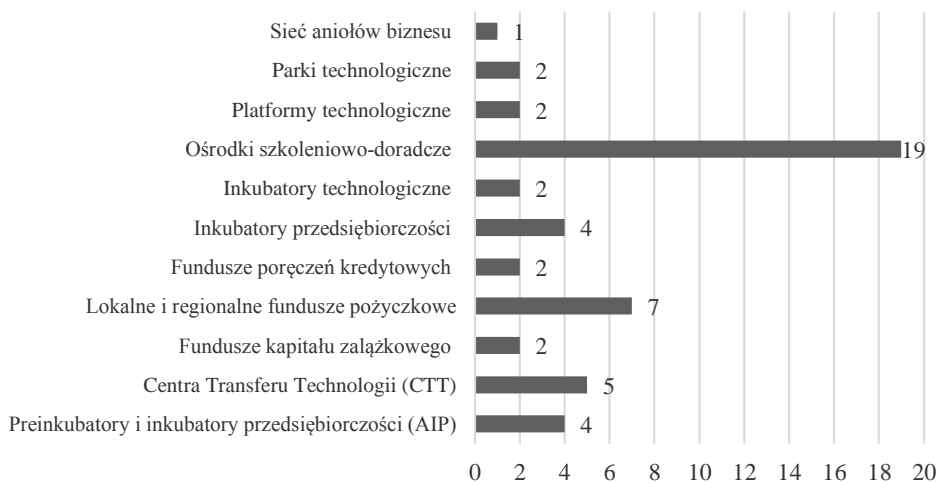
2. Instytucjonalny system wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw w województwie łódzkim

W system wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw w województwie łódzkim zaangażowanych jest wiele instytucji należących zarówno do sfery publicznej, jak również prywatnej, do których można zaliczyć:

- jednostki samorządu terytorialnego, w tym urzędy powiatowe i gminne oraz powoływane przez nie jednostki organizacyjne świadczące usługi dla małych i średnich przedsiębiorstw;

- jednostki naukowo-badawcze, w tym uczelnie wyższe, powołane do prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych;
- niekomercyjne instytucje otoczenia biznesu;
- komercyjne instytucje otoczenia biznesu.

W województwie łódzkim w 2012 roku funkcjonowało 50 instytucji otoczenia biznesu (por. rys. 1). Większość tych jednostek jest zlokalizowana w Łodzi (26) oraz na terenie powiatu bełchatowskiego (9). Pozostałe instytucje mają swoje siedziby na terenie powiatów poddębickiego (4), kutnowskiego (4), piotrkowskiego (2), radomskiego (1), sieradzkiego (1), skierniewickiego (1), tomaszowskiego (1) i wieluńskiego (1). W pozostałych powiatach województwa łódzkiego wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw jest realizowane poprzez działania władz lokalnych i powołanych do tego jednostek organizacyjnych. W ofercie instytucji otoczenia biznesu dominują głównie usługi informacyjne, doradcze, jak również szkoleniowe oraz finansowe, co może świadczyć o takich potrzebach w zakresie wsparcia zgłaszanych przez małe i średnie przedsiębiorstwa z województwa łódzkiego.

Rys. 1. Liczba instytucji otoczenia biznesu w województwie łódzkim w ujęciu rodzajowym w 2012 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie (<http://www.pi.gov.pl>).

3. Metodyka badań

W artykule przedstawiono część badań przeprowadzonych w latach 2011–2012 na próbie małych i średnich przedsiębiorstw z sektora prywatnego w ramach projektu

badawczego „Determinanty rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw funkcjonujących w regionach zmarginalizowanych. Strategie rozwoju i polityka wsparcia”¹. Do analizy wybrano badania o charakterze jakościowym przeprowadzone metodą wywiadu bezpośredniego wśród przedstawicieli 12 małych i średnich przedsiębiorstw z województwa łódzkiego z branży logistycznej. Wywiad bezpośredni został przeprowadzony według kwestionariusza zawierającego 19 pytań otwartych składającego się z trzech części. Pierwsza i druga część kwestionariusza to pytania dotyczące zasadniczego problemu badań, w trzeciej części zawarto pytania metryczkowe (5 pytań), (tab. 2). W części pierwszej kwestionariusza zadano 6 pytań odnoszących się do współpracy firm z instytucjami otoczenia biznesu, w drugiej części zadano 8 pytań dotyczących oceny i efektów współpracy firm z tymi instytucjami.

Tab. 2. Charakterystyka badanych przedsiębiorstw

Przedsiębiorstwo	Wielkość (mikro, małe, średnie)	Forma organizacyjno-prawna	Sektor działalności podstawowej	Rok założenia	Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu
1	małe	spółka cywilna	gospodarka paletami i pojemnikami	2004	tak
2	małe	osoba fizyczna	kompletacja przesyłek i przeładunek	2007	tak
3	mikro	spółka cywilna	transport drogowy towarów	1994	nie
4	średnie	spółka jawna	magazynowanie i przechowywanie towarów	2001	tak
5	małe	spółka cywilna	transport drogowy towarów	1984	nie
6	średnie	spółka z.o.o	magazynowanie i przechowywanie towarów	2005	tak
7	mikro	osoba fizyczna	transport drogowy towarów	1999	nie
8	mikro	osoba fizyczna	transport drogowy towarów	2001	tak
9	małe	spółka cywilna	działalność usługowa wspomagająca transport drogowy	2008	tak
10	mikro	spółka cywilna	transport drogowy towarów	2010	nie
11	średnie	spółka z.o.o	kompletacja przesyłek, pakowanie i przepakowywanie	2007	tak
12	małe	osoba fizyczna	działalność usługowa wspomagająca transport drogowy	2000	tak

Źródło: opracowanie własne.

¹ Projekt numer N N115 297738, umowa numer 2977/B/H03/2010/38, finansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Zbadane przedsiębiorstwa to usługodawcy logistyczni oferujący takie usługi, jak: spedycja, transport, magazynowanie, a także usługi pokrewne i wspomagające proces przepływu dóbr między ogniwami łańcucha dostaw (tab. 2). Obszarami podejmowanych działań przez usługodawców logistycznych w badanych przedsiębiorstwach było zaopatrzenie i dystrybucja.

4. Analiza systemu wsparcia MSP w województwie łódzkim na przykładzie usługodawców logistycznych

Celem badania była identyfikacja i ocena wsparcia rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw przez instytucje otoczenia biznesu w województwie łódzkim na przykładzie usługodawców logistycznych. Jak wynika z analizy 12 wywiadów pogłębionych, ponad połowa badanych przedsiębiorstw (8) współpracowała z instytucjami otoczenia biznesu i korzystała z ich usług. Jednak współpraca ta miała raczej charakter sporadyczny lub jednorazowy. Największą popularnością cieszyły się ośrodki szkoleniowo-doradcze, punkty konsultacyjne oraz fundusze pożyczkowe i poręczeniowe, a najmniej inkubatory przedsiębiorczości i sieć aniołów biznesu. Na podstawie tych wypowiedzi można przypuszczać, że badani usługodawcy logistyczni nie znajdują się w fazie uruchomienia działalności gospodarczej, tylko dążą do rozwoju firmy i budowania przewagi konkurencyjnej. Potwierdzeniem tego jest odpowiedź respondentów na pytanie odnośnie priorytetów rozwojowych, wśród których jako najważniejsze wskazano wzrost udziału w rynku, pozyskanie nowych klientów i rynków, podniesienie jakości oferowanych usług oraz wprowadzanie innowacji.

Badane przedsiębiorstwa z branży logistycznej korzystały głównie z usług:

- doradczych dotyczących rozwoju prowadzonej działalności gospodarczej;
- doradczych w zakresie rozwoju działalności innowacyjnej;
- informacyjnych z zakresu prawa, finansowania działalności i możliwości skorzystania z pomocy publicznej dla MSP;
- poręczeniowych i pomocy w pozyskaniu środków finansowych;
- szkoleniowych z zakresu różnych obszarów prowadzonej działalności gospodarczej (na przykład poprawy sprawności i skuteczności procesu zarządzania firmą, pozyskania środków unijnych).

W dalszej części badania respondenci wskazali efekty współpracy z instytucjami otoczenia biznesu, do których zaliczyli: pozyskanie środków finansowych na przykład kredytu, pożyczki, środków unijnych, uzyskanie pomocy w rozwiązaniu problemu (doradztwo) oraz dostęp do specjalistycznej wiedzy. Wyniki te wskazują na

zróznicowane potrzeby i oczekiwania odnośnie wsparcia ze strony instytucji otoczenia biznesu.

Przedsiębiorcy, którzy nie korzystali z takich usług wskazali na liczne przyczyny, do których zaliczyli:

- brak potrzeby korzystania;
- brak wymiernych korzyści ze współpracy;
- brak informacji o usługach instytucji otoczenia biznesu;
- niedopasowanie oferty do potrzeb przedsiębiorstwa;
- ograniczone możliwości adaptacji oferowanych rozwiązań do przedsiębiorstw;
- niezadawalająca jakość oferty.

Uzyskane odpowiedzi sugerują, że badani usługodawcy logistyczni oczekują innych kierunków wsparcia w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej niż są obecnie oferowane przez instytucje otoczenia biznesu.

Badane przedsiębiorstwa rzadko korzystały również z pomocy publicznej (tylko 3 firmy) i była to pomoc finansowa w postaci dotacji z funduszy unijnych i preferencyjnych pożyczek i kredytów. Przyczyn tego stanu rzeczy należy upatrywać z jednej strony w warunkach, które należy spełnić, na przykład w postaci posiadanych zasobów, aby taka pomoc uzyskać, z drugiej zaś strony w brakach aktualnej informacji o oferowanych formach wsparcia.

Podsumowanie

Przeprowadzone badania i uzyskane na ich podstawie wyniki pozwalają na wyciągnięcie kilku istotnych wniosków, ale ich uogólnianie na całą populację nie jest możliwe ze względu na małą próbę badawczą, wybraną branżę i region.

Usługodawcy logistyczni należący do sektora małych i średnich przedsiębiorstw wykazali się niską skłonnością do korzystania z usług wsparcia. Główne bariery współpracy tych przedsiębiorstw z instytucjami otoczenia biznesu znajdowały się zarówno po stronie przedsiębiorstw: brak środków finansowych na współfinansowanie projektów, brak wiedzy na temat możliwości współpracy, niedostrzeganie celu i korzyści ze współpracy, jak również po stronie instytucji otoczenia biznesu: niewystarczająca informacja i działania promocyjne, brak dostosowania oferty do potrzeb przedsiębiorstw, brak specjalistycznych usług. Dla poprawy tej sytuacji zasadna byłaby ze strony instytucji otoczenia biznesu aktualizacja informacji odnośnie zakresu współpracy zawartych na stronach internetowych, podejmowanie szerokich działań promocyjnych, dostosowanie oferty instytucji otoczenia biznesu do potrzeb

przedsiębiorstw, rozszerzenie zakresu współpracy szczególnie o wsparcie finansowe przedsiębiorstw.

Literatura

1. Barlett W., Bukovic B. (2001), *Barriers of SME growth in Slovenia*, Economic Policy in Transition Economies 11(2), s. 177-195
2. Baruk, J. (2009), *Zarządzanie wiedzą i innowacjami*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń
3. Filipiak B., Ruszała J. (2009), *Instytucje otoczenia biznesu. Rozwój, wsparcie i instrumenty*, Difin, Warszawa
4. Gancarczyk M. (2010), *Wsparcie publiczne dla MSP. Podstawy teoretyczne a praktyka gospodarcza*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa
5. Gudkova S. (2008), *Rozwój małych przedsiębiorstw. Wiedza, sieci osobistych powiązań, proces uczenia się*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa
6. Guzmán, J., Santos F. J. (2001), *The booster function and the entrepreneurial quality: An application to the province of Seville. Entrepreneurship and Regional Development*
7. Kamińska A. (2011), *Regionalne determinanty rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw*, Difin, Warszawa
8. Korol J. A., Szczuciński P. (2011), *Sektor małych i średnich przedsiębiorstw w przestrzeni regionalnej Polski. Studium z zakresu ekonometrii regionalnej*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń
9. Lisowska R. (2013), *Zarządzanie rozwojem małych i średnich przedsiębiorstw w obszarach zmarginalizowanych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź
10. Lisowska R., Stanisławski R. (2011), *Obszary i instrument wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw w świetle badań na przykładzie województwa łódzkiego*, w: Matejun M. (red.), *Wspomaganie i finansowanie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw*, Difin, Warszawa, s. 288-306
11. Machaczka J. (1998), *Zarządzanie rozwojem organizacji. Czynniki, modele, strategia i diagnoza*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa-Kraków
12. Marjański A. (2010), *Badania małych i średnich przedsiębiorstw rodzinnych w Polsce*, w: Matejun M. (red.), *Wyzwania i perspektywy zarządzania w małych i średnich przedsiębiorstwach*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa, s. 30-47
13. Masurel E., Mantfort K. (2006), *Life Cycle Characteristics of Small Professional Service Firms*, Journal of Small Business Management 44 (3), s. 461-473
14. Nogalski B., Karpacz J., Wójcik-Karpacz A. (2004), *Funkcjonowanie i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw. Od czego zależy?*, Wydawnictwo AJG, Bydgoszcz

15. Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, Raport 2012, http://www.pi.gov.pl/parp/data/pdf_071112/index.html [10.02.2014]
16. Piasecki B. (2001), *Ekonomika i zarządzanie małą firmą*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
17. Skowronek-Mielczarek A. (2011), *Regionalne uwarunkowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw*, w: Matejun M. (red.), *Wspomaganie i finansowanie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw*, Difin, Warszawa, s. 28-43
18. Storey D. J. (1994), *Understanding the Small Business Sector*, Routledge, London
19. Wach K. (2008), *Regionalne otoczenie małych i średnich przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków

Support for the development of small and medium-sized enterprises provided by business environment institutions - the example of logistics service providers in the Lodz region

Abstract

The development of small and medium-sized enterprises is influenced by many factors of a different nature. These include external factors derived from the environment (macro-, meso- and micro-environment), as well as internal factors (related to the person of the owner and referring to the characteristics of the enterprise) that determine capabilities of the given company. These factors can be stimulants or barriers to the development of small and medium-sized enterprises. In particular when they become barriers, a policy of support for this sector provided by business environment institutions seems to be justified. However, as indicated by numerous studies, activities undertaken by these institutions are insufficient. The aim of this paper is the identification and evaluation of support for the development of small and medium-sized enterprises provided by business environment institutions in the Lodz region, illustrated with the example of logistics service providers.

Keywords

business environment institutions, small and medium-sized enterprises (SMEs), SMEs' support instruments, development of small and medium-sized enterprises, determinants of SMEs' development, logistics service providers